

הם יושבים בכנסת - כי כך החליט הבוחר. בפעם הבאה זה יהיה אחרת

שוד הקולות הגדול

כשיטה הקיימת שודם העולם הזה בממוצע 2854 קול פחות מן המערך עבור מנדאט. כי שיטה המוצעת היה העולם הזה משלם 5955 קול יותר מן המערך עבור מנדאט!

נגד „רשימות קיימיות“

בינואר 1972, עוד לפני שאברהם עופר (המערך) ויוחנן באדר (גח"ל) הציעו את ההצעה, הם קיבלו חוות-דעת מאת המפקח הארצי על הבחירות, ג. קראפט, שהוא סקיד ה-מדינה. „חוות-דעת“ זו היתה תעמולה גלויה למען ה-הצעה.

קראפט כדל לא הסתיר את כוונת המוציא עיניו, כשאמר בפיוס דבריו: „חלוקת המנדאטים לפי השיטה המוצעת היא יותר צודקת וי-פועלת באופן אוטומטי נגד רשימות קיימיות...“

(הסיעות הקטנות הגישו השבוע תלונה רשמית נגד קראפט, על שהשתמש בביטויים מעליבים נגד סיעות נב-חרות. ברור שהיא הוכנה לפי הזמנת אברהם עופר, מ-אנשיה-המפתח של מיפלת העבודה, ובעל ההצעה.)

רוב מוחלט למערך

הכוונה אינה, אפוא, לעשות „צדק“ — מה גם שה-שיטה המוצעת אינה יותר צודקת מן השיטה הקיימת, ומשאירה את הפער המקרי בין „מחירי“ המנדאטים, ה-כוונה היא לגזור מנדאטים מן הסיעות ה-קטנות, ולתת מנדאטים במתנה לסיעות הגד-לות — המערך וגח"ל.

חלוקה חדשה זו עגונה להעניק למערך רוב מוחלט בכנסת גם אם זכה במיעוט של קולות בקלפי, אם, למשל, יקבל המערך קולות עבור 58 מנדאטים, וכונה החלוקה החדשה ל-העניק לו 61 מנדאטים.

למעשה תביא השיטה המוצעת לכך שבקולות הסיעות הקטנות ייכנסו לכנסת מועמדים של הסיעות הגדולות. זהו סילוף מחפיר של רצון הבוחרים.

דיון בהול בוועדה

הצעת-החוק הפרטית של חברי-הכנסת עופר ובאדר נתקבלה בקריאה „טרומית“. היא מונחת עתה על שולחן ועדת החוק, חוקה ומישפס.

(אם תאשר אותה ועדה זו, תחזור למליאת הכנסת לקריאה ראשונה. וייערך עליה ויכות כללי, אם התקבל, תחזור לוועדה לשם הכנה לקריאה השניה — שהיא ב-מיקרה זה רק פרמליות. עם קבלתה בקריאה השניה והשלישית, היא תהפוך לחוק.)

המערך וגח"ל עשו את הכנה כדי להביא לי-קבלת החוק באופן מזורז ביותר. סדר-ההצבעה בוועדה הופר כדי להקדים את הדיון בחוק זה. כשבוע שעבר נקשה נסיון לרדוף עליו הצבעה בוועדה. רק בקושי הצליחו הסיעות הקטנות לזרזות את הדיון וההצבעה כשבוע.

הסיעות הקטנות פנו השבוע אל יו"ר הוועדה, ח"כ י. גולדשמיט (מפד"ל), ודרשו שיזמין אותן לוועדה כדי שיביאו בפניה את השגותיהן.

ישנה סכנה שהצעת-החוק תתקבל, עליידי הרוב ה-אוטומטי של המערך וגח"ל, תוך ימים מעטים — ושחוק שבעיים-שלושה ייגמרו כל המהלכים לאישורו. רק לחץ דעת הקהל עשוי לבטל מוזימה זו. כפי שבוטלה מוזימת אחוזה-החסימה!

השיטה הקיימת:

השיטה הקיימת היא פשוטה בתכלית. היא פועלת כלהלן: בבחירות לכנסת הנוכחית נמנו 1,427,981 קולות. אחרי ניכוי הקולות הפסולים, וקולות הרשימות שלא עברו את אחוזה-החסימה, נותרו 1,352,898 קולות כשרים. אלה חולקו ב-120, והתוצאה היתה „המור-דד“: 11,274 קולות למנדאט.

לאחר מכן חולק מיספר הקולות של כל רשימה לפי מודד זה. למשל: 632,035 קולות המערך נתנו 56 מנדאטים שלמים, ועודף של 691 קולות. 16,853 הקולות של רשימת העולם הזה — כוח חדש נתנו מנדאט שלם אחד, ועודף של 5,579 קולות.

בצורה זו חולקו 114 מנדאטים שלמים, ונותר עודף של שישה מנדאטים שטרם חולקו. נערכה רשימה של כל העודפים, לפי הגודל (ראה טבלה). שישה העודפים הגדולים ביותר קיבלו את המנדאטים הנוותרים.

השיטה המוצעת:

השיטה המוצעת היא מסובכת ביותר, וקשה להסבירה בפשטות.

לוקחים את מיספר הקולות הכשרים, ומ-חלקים אותם ב-121 (למה? ככה.) כך מתקבל מודד כללי, ולפיו נערכת החלוקה הראשונה. לפי מודד מקבל המערך 55 מנדאטים, ורשימת העולם הזה 1 מנדאט.

לאחר מכן מחלקים את קולות המערך ב-56, ואת קולות העולם הזה ב-2. זה נקרא „מודד רשימה ראשון“, והוא כמובן הרבה יותר גבוה למערך מאשר להעולם הזה. לפי מודד זה מק-בל המערך עוד מנדאט. אחר-כך מחלקים את קולות המערך ב-57, ואת קולות העולם הזה שוב ב-2. זהו „המודד הרשימה השני“. גם מו-דד זה גבוה יותר למערך מאשר להעולם הזה, ושוב מקבל המערך מנדאט. וכן הלאה, „מודד הרשימה השלישי“.

התוצאה: המערך מקבל 58 מנדאטים תמו-רת 10,897 קולות בממוצע, רשימת העולם הזה מקבלת מנדאט אחד ויחיד — תמורת 16,853 קולות!

שאר שישה המנדאטים חולקו לפי גודל העודפים שנותרו לרשימות.

עוול במקום „עוול“

מחייבי השיטה החדשה מתעלמים מחשבון פשוט וס-ביר זה. ומביאים במקומו חשבון אחר: כמה „שילמה“ כל רשימה עבור מנדאט, לפי חלוקה זו. חלוקת קולות המערך בין 56 המנדאטים שקיבל, מביאה לתוצאה שה-מערך „שילם“ עבור כל מנדאט 11,280 קולות. בעוד שה-עולם הזה שילם עבור כל מנדאט 8,427 קולות.

אולם אילו הונהגה השיטה המוצעת, היה המערך משלם בבחירות האחרונות עבור כל אחד מ-58 המנדא-טים שהיה מקבל 10,897 קולות, ואילו רשימת העולם הזה היתה משלמת עבור מנדאט אחד 16,853 קולות!

אחרי שלחץ דעת-הקהל חיסל, לפני שעה, את מוזימת המיפלות הגדולות להעלות את אחוזה-החסימה, מתקדמת במהירות המזימה לגזול את עודפי הקולות של הרשי-מות הקטנות.

מוזימה זו אינה פחות מסוכנת מהראשונה, כאשר היא תעביר בכל כנסת 3-5 מנדאטים מן הרשימות הקטנות אל הרשימות הגדולות, תגזור את קולותיהם של הרבה אלפי בוחרים, ותשנה את יחסי הכוחות בכנסת.

הטענות המדעיות בעד ונגד שתי השיטות היריבות הן מסובכות מאוד, וקשה להסבירן בקיצור. אולם התו-צאות הן פשוטות מאוד, והן מדברות בעד עצמן.

מנדאט ב-346 קולות!

אילו היתה קיימת השיטה המוצעת (הקרוייה על שם הבלגי ד'הונט) בבחירות לכנסת הנוכחית, היתה כל אחת מן הרשימות הבאות מאבדת מנדאט אחד: ע"מ, העולם הזה — כוח חדש, המרכז החופשי. לעומת זאת היה ה-מערך זוכה בשני מנדאטים נוספים, וגח"ל במנדאט אחד. הקולות הבאים היו הולכים לאיבוד: 8832 קולות ע"מ, 5579 קולות העולם הזה, 5119 קולות המרכז החופשי. לעומת זאת היה עודף של 691 (!) קולות מביא למערך שני מנדאטים נוספים, ועודף של 3170 היה מוסר מנדאט לגח"ל.

להלן רשימת העודפים בשתי הבחירות האחרונות. ה-עודפים מעל לקו זכו כל אחד במנדאט, והעודפים מתחת לקו לא זכו במנדאט:

העודפים בבחירות 1965

(אחרי שחולקו 114 מנדאטים לפי המודד):

המערך	12,283
מפד"ל	9,156
רק"ח	7,651
ערבים	6,583
רפ"י	6,399
ד"ע	5,775

העודפים הזה

מק"י	4,243
פא"י	3,736
מפ"ם	2,304
אגו"י	937
גח"ל	271
	51

העודפים בבחירות 1969

(אחרי שחולקו 114 מנדאטים לפי המודד):

אגו"י	10,180
ד"ע	10,111
מפד"ל	9,224
ע"מ	8,832
העולם הזה	5,579
מרכז חופשי	5,119

רק"ח

מק"י	5,005
גח"ל	4,438
ערבים	3,170
פא"י	2,893
המערך	2,420
	691

לפי השיטה הקיימת, קיבלו 114 חברי כנסת מנדא-טים לפי מודד של 11,274 קולות בבחירות האחרונות.